

حکمرانی داده‌محور

مرتضی فاخری

یادداشت

بررسی کرد؛

چین به دنبال حفظ تجارت با ایران

نشانه‌های تغییر جغرافیای تجارت تهران - پکن

وابستگی گاز محور برق ایران وراهبردهای تنوع بخشی

امید ایرانی - صنعت برق ایران طی دهه‌های گذشته بر پایه‌ی توسعه‌ی نیروگاه‌های حرارتی و اتکای گسترده به گاز طبیعی شکل گرفته است؛ الگویی که در دوره‌ی وفور منابع گازی، مزیت‌های اقتصادی و عملیاتی قابل توجهی ایجاد کرد، اما به تدریج وابستگی متقابل دوزیر ساخت حیاتی برق و گاز را چنان عمیق ساخت که امروز به یکی از جدی‌ترین چالش‌های امنیت انرژی کشور تبدیل شده است. بر اساس داده‌های رسمی، حدود ۸۶ درصد از برق تولیدی کشور به گاز طبیعی وابسته است و بیش از ۹۰ درصد تولید برق توسط نیروگاه‌های حرارتی انجام می‌شود. این سطح از تمرکز سوختی در شرایطی که میانگین سهم گاز طبیعی در تولید برق جهان حدود ۲۳ درصد برآورد می‌شود، ایران را در موقعیتی قرار داده که هرگونه اختلال در تأمین گاز؛ خواه ناشی از سرمای شدید و افزایش مصرف خانگی، خواه کاهش سرمایه‌گذاری در شبکه و تولید، یا آسیب به زیرساخت‌های انرژی، به سرعت به افت توان تولید برق و اعمال خاموشی‌های گسترده منجر می‌شود. تجربه‌ی زمستان‌های اخیر، از جمله کاهش ۲۳۰ میلیون مترمکعبی تولید روزانه گاز در پی حمله به تأسیسات پارس جنوبی، نشان داده است که این وابستگی صرفاً یک ضعف ساختاری نیست، بلکه به یک نقطه‌ی تمرکز خطر تبدیل شده که تاب‌آوری شبکه‌ی برق را در برابر شوک‌های بیرونی به شدت کاهش می‌دهد. در چنین شرایطی، پرسش بنیادین این است که کاهش وابستگی ۸۶ درصدی برق به گاز از چه مسیریایی امکان پذیر است و کدام راهبردها می‌توانند ضمن حفظ پایداری عرضه، سبب سوخت نیروگاهی کشور را به سمت تنوع و انعطاف پذیری سوق دهند. پاسخ به این پرسش مستلزم بررسی همزمان سه سطح از اقدامات است: تنوع بخشی به منابع تولید، ارتقای بهره‌وری در تبدیل انرژی، و مدیریت هوشمندانه‌ی تقاضا. آنچه در ادامه می‌آید، تلاشی است برای ترسیم چارچوبی منسجم که این سه سطح را در یک راهبرد واحد یکپارچه می‌کند و نشان می‌دهد که کاهش وابستگی به گاز نه یک آرمان دور از دسترس، بلکه مسیری قابل پیمایش است که نیازمند اراده‌ی سیاسی، ثبات سیاستی و پذیرش هزینه‌های کوتاه مدت به منظور تحقق منافع بلندمدت امنیت انرژی است. نخستین و شاید بنیادی‌ترین محور در کاهش این وابستگی، تنوع بخشی به سبد سوخت نیروگاه‌ها از طریق توسعه‌ی منابع غیرگازی و تجدیدپذیر است. بررسی شاخص‌های صنعت برق نشان می‌دهد که در حال حاضر حدود ۹۳ درصد ظرفیت نصب شده‌ی نیروگاهی کشور به نیروگاه‌های حرارتی اختصاص دارد و سهم انرژی‌های تجدیدپذیر (شامل خورشیدی و بادی) تنها حدود ۱.۵ درصد است.

ادامه در صفحه ۵

۴

۷

گزارش می‌دهد؛

سهم صیادان از ثروت دریای خلیج فارس چیست؟

چرا ارزش افزوده محصولات دریایی به سفره صیادان باز نمی‌گردد؟

۲

